Dodatek do „Biuletynu Kowieńskiego"

BIULETYN BAŁTYCKI

WILBI

Nr. Wilno, dnia 27 lipca 1932 r. 60.

Treść numeru:

---o§o---

ŁOTWA. Sytuacja międzynarodowa Łotwy."Pehdeja Brihdi" Nr.157.Streszczenie:

W chwili obecnej najważniejszem zagadnieniem łotewskiej polityki zagranicznej jest kwestja zawarcia traktatu handlowego z Rosją. Narazie sprawa ta nie jest jeszcze wyjaśniona, a nawet niewiadomy jest skład delegacji. Krążą pogłoski, iż rząd zamierza sprawę rokowań powierzyć opozycji, a więc socjaldemokratom z p.F.Cielenszem. Dziwnem jest, że gdy ten sam Cielensz swojego czasu zawarł układ handlowy z Sowietami, sfery burżuazyjne potępiały go, obecnie zaś stuprocentowo-burżuazyjny rząd łotewski ponownie powierza Cielenszowi zawieranie traktatu. Czy czyni się to dlatego, by następnie mieć co krytykować?

Rząd może i powinien zawrzeć układ bez pomocy opozycji.Pozatem M.Spr.Zagr. ma przed sobą ważne zadanie nawiązania stosunków handlowych z Estonją i Litwą. Już dawno należało z państw bałtyckich utworzyć jedno wspólne terytorjum ekonomiczne. Związek ekonomiczny trzech państw bałtyckich posiadałby wielkie znaczenie również i w dziedzinie polityki. Politycy łotewscy zazwyczaj twierdzą, że stosunki gospodarcze z Estonją są już zawarte, zaś na przeszkodzie do nawiązania bliższych stosunków gospodarczych z Litwą stoi kwestja wileńska. Wiadomem jest, że związek państw ma na celu nie nabycie nowych ziem, lecz ochronę posiadanych. To też i Łotwa mogłaby śmiało zawrzeć związek z Litwą, zaś kwestja wileńska nie zagrażałaby wywołaniem jakichkolwiek nieporozumień z Polską. Ponieważ po nawiązaniu kontaktu z innemi państwami bałtyckiemi znaczenie Litwy się wzmogłoby, zwiększyłyby się także perspektywy załatwienia kwestji wileńskiej w sposób pokojowy. Narazie jednak wehikuł polityczny państw bałtyckich toczy się po bardzo wyboistej drodze. Powstaje nawet pytanie, czy Łotwa jest w związku z Estonją, gdyż w czasie ostatnich rokowań z Sowietami Estonja przytrzymywała się zasady separatyzmu. Estonja sądzi, iż przytrzymując się polskiej orjentacji odkryła ona alfę i omegę swej polityki, zaś wcale nie myśli o tem, co Polska z nią by uczyniła, gdyby pokonała wszystkich swych wrogów. Litwa otrzymała bolesny cios ze strony Niemiec i obecnie poczyna myśleć o jakimkolwiek porozumieniu się z Polską i tylko Łotwa nie ustaliła dotąd żadnej linji politycznej, a Estończycy i Litwini, przechylając się w stronę swych wielkich sąsiadów kosztem Łotwy wywalczają sobie pierwszeństwo. O ile Łotwa nie zajmie się utworzeniem silnego związku państw bałtyckich, na którymby się mogła oprzeć w czasie przyszłych burz, w takim razie siostrzyce Łotwy /Litwa i Estonja/ pójdą swemi chociażby nawet złemi drogami,zaś Łotwa zostanie odizolowana. A przecież izolacja jest niebezpieczną rzeczą nawet dla państw potężnych. Wogóle łotewska polityka zagraniczna,znajdująca się obecnie w okresie "ferji" winnaby się uaktywnić.O ile Niemcy zdołały wywalczyć sobie zmniejszenie długów reparacyjnych, w takim razie i Łotwa, która walczyła po stronie Ententy zasłużyła sobie na darowanie długów wojennych. Jest to kwestja bardzo poważna i znacznie poważniejsza niż obdarowywanie dyplomatów wysokiemi orderami.

2. "S o c j a l d e m o k r a t s" o p o l i t y c e z a g r a n i c z n e j Ł o t w y .Jak donosi "Pehdeja Brihdi" Nr.160,"Socjaldemokrats" zamieścił artykuł, skierowany przeciwko M-stwu Spraw Zagr. i zarzucający mu brak linij wytycznych w polityce i stosunkach z Sowietami, Estonją i Litwą.

W sprawie stosunków z Polską "Socjaldemokrats" pisze:

"Niemniej palącą kwestją jest potrzeba uregulowania stosunków ekonomicznych z Polską. Łotwa idzie na pasku Polski. Od chwili zawarcia przez Balodisa traktatu handlowego z Polską,Łotwa stała się kolonją polską.Obecna sytuacja przedstawia się w ten sposób, że Polska eksportuje do Łotwy 35 razy więcej niż Łotwa do Polski. Powstaje pytanie, czy nie lepszą byłaby wojna gospodarcza od takiego traktatu? M-stwo Spraw Zagr. przytrzymuje się zasady, że Łotwa winna to wszystko ścierpieć za cenę zaasekurowania tyłów na wypadek różnych ewentualności. Czy nie lepiej jednak by było postarać się usunąć te ewentualności w drodze uregulowania stosunków z państwami sąsiedniemi, a przedewszystkiem z Sowietami. Obecnie sytuacja jest taka, iż Łotwa łatwo może się stać wasalem Polski".

3.P o s e ł W i e r z b i c k i o d z i a ł a l n o ś c i s e j m u ł o t e w s k i e g o ."Nasz Głos" Nr.82 z 20.VII.32 r.Streszczenie:

W dn.17 b.m.odbył się w Dyneburgu wiec polski, na którym poseł Wierzbicki informował zebranych o pracach sejmu wogóle oraz działalności swej na terenie parlamentu, jako przedstawiciela mniejszości polskiej w Łotwie. Sprawozdawca na wstępie m.in.stwierdził, że przy ostatnich wyborach do sejmu wzmocnienie stronnictw centrowych kosztem skrzydeł prawicy i lewicy odniosło ujemny skutek na kształtowanie się polityki rządowej względem mniejszości narodowych, gdyż, jak wiadomo, stronnictwa centrowe są nastrojone szowinistycznie. W dziedzinie ustawodwczej sejm zdziałał bardzo mało, gdyż wydał tylko nową ustawę, dotyczącą wyborów proporcjonalnych do samorządów prowincjonalnych, ustawę o drogach gruntowych oraz ustawę o wypłacaniu poborów nauczycielskich. Wszelkie natomiast rozporządzenia rządowe z mocą ustawy były wydawane drogą administracyjną,z czego najwięcej korzystali premjer Skujeneeks i minister Oświaty Keninsz, który prowadził powierzony mu resort bez wszelakiego systemu, dążąc jedynie do zlikwidowania szkolnictwa mniejszościowego. Wprowadzony przez niego nowy typ szkół mieszanych świadczy o tem wymownie,gdyż, jak wiadomo, językiem wykładowym we wspomnianych szkołach jest język łotewski. Jeżeli chodzi o język polski, to wykładają go nauczycielowie Łotysi, którzy nie znają go wcale, a czynione z tego powodu interpelacje u ministra nie odnoszą żadnego skutku, pomimo, że minister zawsze obiecywał pozytywne załatwienie sprawy.

Polityka p.Keninsza nie cieszy się uznaniem nawet w kołach czystołotewskich, a niektóre pisma łotewskie pozwalają sobie nawet na kpiny z ministra Oświaty. W sejmie jednak ze strony kół łotewskich nie zdobyto się na żaden wysiłek,aby temu złu zapobiec. Że p.Keninsz rządzi się bezprawnie na to najlepiej wskazuje ustawa z grudnia z 1919 r., w której przewidziana jest szeroka autonomja dla szkolnictwa mniejszościowego. Ustawa ta przewiduje, że gdzie jest 30 dzieci jednej narodowości, może tam być otwarta szkoła mniejszościowa. Jak wiadomo z praktyki, ustawa ta nie ma znaczenia żadnego dla p.Keninsza,gdyż robi on co mu się żywnie podoba, a nie natrafiając na sprzeciw ze strony obecnej koalicji wychodzi z tego bezkarnie. Oczywiście droga administracyjna znacznie więcej dogadza obecnemu rządowi, gdyż drogą ustawodawczą nie dałoby się wprowadzić obowiązujących dziś ustaw.Gdyby nie to, że konstytucja zastrzega sejmowi prawo uchwalania budżetu, nie wiadomo, czy rząd łotewski i tu nie wprowadziłby trybu administracyjnego.

Mówiąc o budżecie państwa Łotewskiego p.Wierzbicki nazwał go nierealnym, motywując to w ten sposób, że budżet Łotwy w lwiej części opiera się na podatkach. Sprawowanie przez Skujeneeks'a, któremu parlament wyraził votum nieufności, funkcyj ministra Skarbu jest zdaniem p.W. wyzwaniem rzuconem społeczeństwu.

Przechodząc do sprawozdania ze swej działalności w sejmie, poseł Wierzbicki zaznaczył, iż udało mu się uczynić bardzo niewiele, gdyż wszystkie wnioski ze strony frakcji polskiej,które były wysuwane podczas sesji budżetowej, zostały odrzucone.

Kronika:4.Z a d ł u ż e n i e r o l n i k ó w w Ł o t w i e. "Jaunakas Zinas" /159/: Na mocy ustawy z dn.18 marca 1920 r.w Łotwie zostały unieważnione wszystkie długi. Jednak w ciągu 10-11 lat w Łotwie znaleźli się znowu dłużnicy i wierzyciele. Olbrzymie sumy zostały wydane w formie pożyczek na przeprowadzenie reformy rolnej, na gospodarowanie nowych osad i t.d. Według najnowszych danych statystycznych suma udzielonych kredytów długoterminowych wyniosła 250 milj.łt., zaś krótkoterminowych 280 milj.łt.Ogółem 530 milj.łt. Pozatem istnieją długi prywatne i pożyczki zagraniczne. Łotewski Państwowy Bank Ziemski wydał 200 milj.łt.pożyczek, Bank Łotewski 130 milj.łt., Bank Hipoteczny 70 milj.łt. Prywatne instytucje kredytowe udzieliły 130 milj.łt.pożyczek. Z ogólnej sumy udzielonych kredytów 260 milj.łt., a więc prawie połowa została udzielona rolnikom. Pozostałe 270 milj.przypadły przemysłowcom, kupcom, właścicielom okrętów i domów.

200 milj.łt. rolnicy otrzymali od Banku Ziemskiego, zaś pozostałe 60 milj.łt. od innych instytucyj kredytowych. Ponieważ rolnicy posiadają jeszcze poboczne długi, przeto ogólna suma ich zadłużenia wynosi ok.300 milj.łt. Przed dwoma laty zadłużenie rolników stanowiło 15%, czyli 1/7 część ich całego majątku. Ostatnio w związku ze zniżką cen gospodarstw rolnych oraz zwiększeniem się długów odsetek ten niechybnie wzrósł. Obecnie przeciętnie na 1 ha gruntu wypada 90 łatów długu.

5. Ł o t e w s k o - s o w i e c k i e r o k o w a n i a h a n d l o w e .Jak donosi Elta z Rygi, łotewskie M-stwo Spraw Zagr. przystąpiło do przedwstępnych prac w związku z zamierzanemi rokowaniami handlowemi z Sowietami. Delegacja, która uda się do Moskwy w celu nawiązania tych rokowań jeszcze nie jest wyznaczona. Na stanowisko przewodniczącego przewidywaną jest kandydatura dyrektora Państwowego Banku Rolnego, posła na sejm Dzelzitsa.

6. Z a k u p p s z e n i c y w A m e r y c e .Elta donosi, że rząd łotewski uchwalił zakupić większą ilość pszenicy zagranicą, ponieważ zakupione dotychczas 6 tys.tonn nie zadowoli potrzeb rynku wewnętrznego. Według obliczeń łotewskiego M-stwa Rolnictwa wypadnie jeszcze zakupić 14-15 milj.tonn pszenicy, którą nabędzie się zapewne w Ameryce.

7. E k s p o r t m a s ł a z p a ń s t w b a ł t y c k i c h. "Rigasche Rundschau" /157/:W r.1931 eksport łotewski masła wyniósł 18.738 tonn, finlandzki 17.403 tonn, estoński 14.444 tonn, polski 12.460 i litewski 8.705 tonn.

8. E k s p l o a t a c j a l a s ó w ł o t e w s k i c h ."Jaunakas Zinas" /160/: Państwowa komisja eksploatacji lasów postanowiła z przeznaczonych na wyrąb 3 milj.100 tys.mtr.kw. lasów 1.300.000 sprzedać na pniu w drodze przetargu osobom prywatnym, zaś 1.800 tys. wyeksploatować kosztem państwowym pod kierunkiem Departamentu Leśnego.

9. U k ł a d y t a r y f o w e Ł o t w y z E s t o n j ą ."Rig. Rundschau" /160/: W M-stwie Skarbu odbyły się narady między estońskim chargé d'affaries Mölderem a wice-dyrektorem łotewskiej Izby Przemysłowo-Handlowej Saltsem w sprawie taryfy przewozowej na towary. Chodzi mianowicie o uzupełnienie listy towarów przewożonych, ułożonej w 1931 r. z okazji czasowego układu handlowego między Estonją a Łotwą.

10. Ł o t e w s k o - e s t o ń s k o - s o w i e c k a k o n f e r e n c j a k o l e j o w a ."Rig.Rundschau" /157/: W dniu 18 lipca r.b. odbyła się dwunasta konferencja kolejowa, w której wzięły udział Łotwa, Estonja i Rosja. Zadaniem konferencji było rozstrzygnięcie kwestyj, będących w związku z komunikacją łotewsko-sowiecką przez Estonję.

11. K o n g r e s m ł o d z i e ż y p o l s k i e j n a Ł o t w i e .W dn.24 lipca r.b. w Dyneburgu odbył się wszechłotewski zjazd młodzieży polskiej. Zjazd został zwołany z inicjatywy polskiego Zjednoczenia Narodowego w Łotwie i ma na celu stworzenie jedynej, wspólnej organizacji młodzieży polskiej w Łotwie.Ideą tego związku jest

zrzeszenie młodzieży oraz praca samowychowawcza we wszystkich dziedzinach kulturalno-oświatowych i sportowych.

Po zagajeniu zjazdu wygłoszono szereg przemówień powitalnych. Przemawiali prezes zjednoczenia Wilkiszewski, wice-prezes Rady Organizacyjnej Szwedowski, który na zjazd przyjechał z Warszawy oraz posłowie na sejm Wierzbicki i Łapiński.

Zjazd, w którym wzięło udział 70 delegatów, uprzednio wybranych przez zjazdy terenowe z okręgów wszystkich ośrodków polskich na Łotwie, przyjął statut organizacyjny nowej organizacji, która nosi nazwę "Polski Związek Młodzieży Katolickiej na Łotwie". Siedzibą związku jest Dyneburg.

ESTONJA.Kronika:1.P r z e k a z a n i e w ł a d z y p r e z y d e n t a K.E i n b u n d o w i.."Revalsche Zeitung" /Nr.163/: 19 lipca po zatwierdzeniu gabinetu Einbunda przez parlament dotychczasowy prezydent Jan Teemant przekazał mu swą władzę. W tym samym dniu J.Teemant wyjechał z pałacu "Katerintal", gdzie w najbliższych dniach przeprowadzi się prezydent K.Einbund.

2. S k ł a d g a b i n e t u K a r o l a E i n b u n d a ."Rev. Ztg."/161/: Prezydent K.Einbund /agrarjusz/, minister Wojny A.Keren /umiarkowana partja narodowa/, minister Spr.Zagr. M.Pung /um.partja nar./, minister Spraw Wewn.A.Anderkopp /um.p.nar./, minister Oświaty i Spraw Socjalnych J.Hünerson /agrarjusz/, minister Przemysłu J.Zimmerman /agrarjusz/, minister Rolnictwa O.Köster /agrarjusz/,minister Komunikacji J.Rautsep /bezpartyjny/.

3. Z a t w i e r d z e n i e r z ą d u K. E i n b u n d a."Päewaleht" /196/: 19 lipca odbyło się szóste posiedzenie parlamentu, na którem zatwierdzono gabinet prezydenta Estonji K.Einbunda. Przewodniczącym parlamentu został mianowany Jan Tönnison - b.minister Spraw Zagranicznych, jego zaś starszym pomocnikiem Jan Soots.

4. B i l a n s h a n d l u z a g r a n i c z n e g o E s t o n j i. Elta donosi z Tallina, że w ciągu czerwca eksport estoński wyraził się cyfrą 4,1 milj.tonn, zaś import 3,3 milj.tonn, a więc bilans wykazuje 0,8 milj. tonn aktywów. Bilans handlu zagranicznego Estonji za pierwsze półrocze r.b. wynosi również 0,8 milj.kr. aktywów. W porównaniu do pierwszego półrocza r.ub. estoński handel zagraniczny znacznie się zmniejszył, mianowicie import zmniejszył się o 34%,zaś eksport o 42%.

5. D o k o ł a m o n o p o l u z b o ż o w e g o ."Päewaleht"/196/: W państwowych składach w dn.1 lipca było 27.500 tonn zboża. Według obliczeń w dn.1 października zapas zmniejszy się o 4 - 5 tys.tonn. Sądząc ze stanu zasiewów urodzaj przyniesie ok.160 tys.tonn zboża. Po dodaniu do tej ilości resztek z roku ubiegłego ok.30 tys.tonn,otrzyma się 190 tys.tonn zboża.

FINLANDJA.Kronika.N o w y z a m a c h w Z a p p o n a m i n . W o j n y L a c h d e n s u o ."Rigasche Rundschau" /159/: Z Tallina donoszą, że lappowcy zorganizowali nowy zamach w nocy 19 lipca na fińskiego ministra Wojny Lachdensuo. Zamachowcy przejechali w 4 samochodach koło domu ministra, obsypując go strzałami rewolwerowemi. Policji, która obsadziła wszystkie ulice miasta, udało się ująć zamachowców.

---:0§0:---

B7